

Johann Derenthal Heinrich Cosstede

Iuris Universi Romani Methodicarum Disputationum XII. De Iure Obligationum, Emptionis Et Venditionis

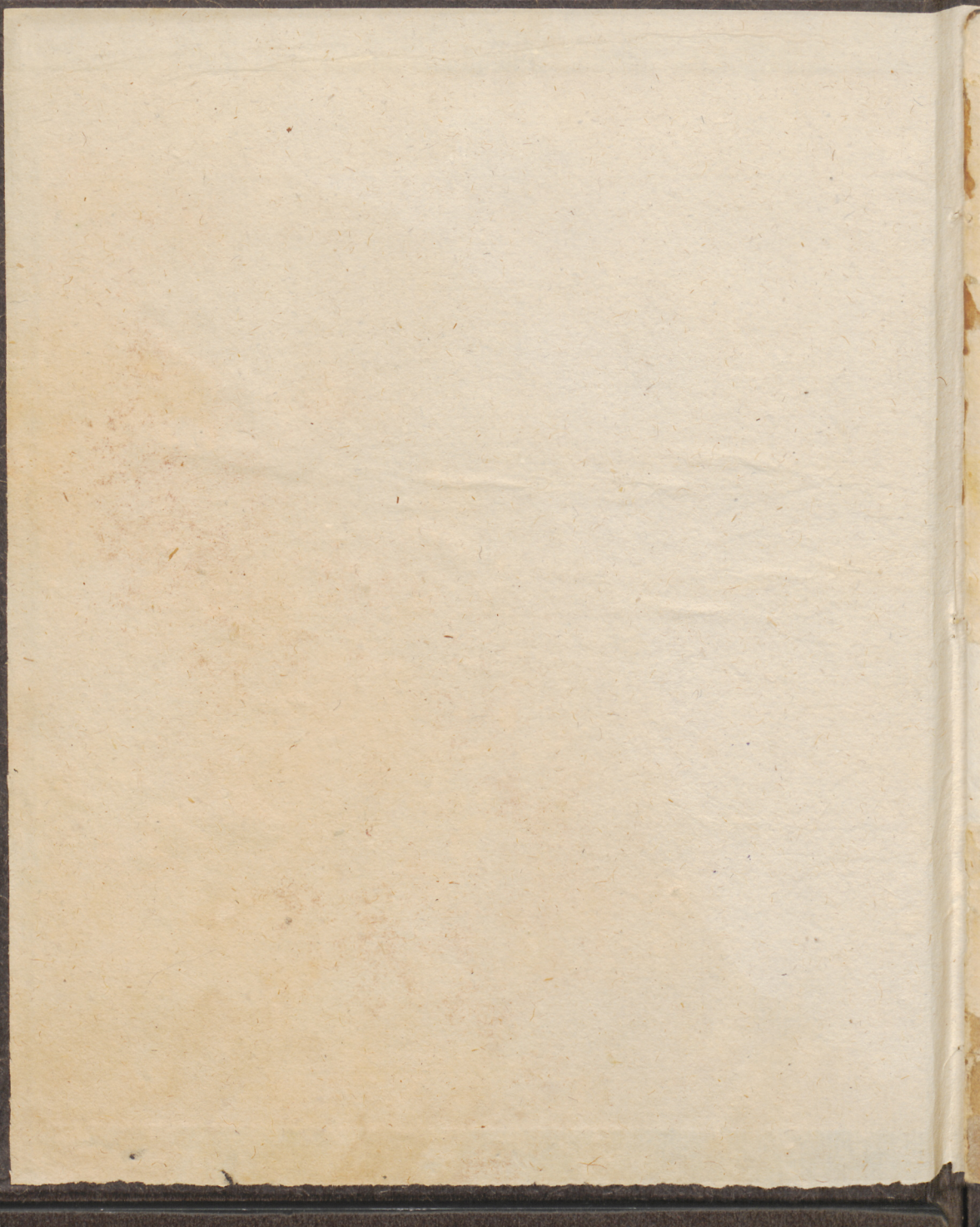
Rostochii: Literis Reusnerianis, 1605

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn728316366>

Druck Freier Zugang

RU. jür 1605
Journals, Johs, Praes.
Contide, Nennis. Resp

IVRIS VNIVERSI
ROMANI

METHODICARVM
DISPVATIONVM
XII.

DE *I*VRE OBLIGATIONUM,
EMPTIONIS ET
VENDITIONIS.

Quam

AVSPICE TRINVNO DEO

Præponente

Dn. IOHANNE DERENTHAL
MINDANO.

*Ordinarij exercitij gratia, pro ingenij
viriculis tuebitur,*

HENRICVS COSSTEDE
Mindanus.

Horâ & loco consuetis,

ROSTOCHII
Literis Reusnerianis, Anno 1605.

AMPLISSIMIS, VIRTUTE

*sapientiâ, doctrinâ & auctoritate
prestantibus Viris,*

Dn. RVDOLPHO PLAGGENFALL,
inlytæ & verustæ Reipub. Mindensium
Consuli gravissimo :

Dn. HERMANNO SCHILLING,
celeberrimæ Reipub. Rostochiensis
Senatori prudentiss.

Dn. M. IOANNI AVERBERG, Iurium
scientia conspicuo, & ejusdem Reip. Min-
densis Secretario fideliss.

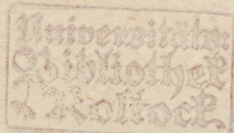
*Dominis, promotoribus, fautoribus, & respectivè
cognatis, affatim suspiciendis :*

HANC VELITATIONEM

In

Grati animi symbolum,
Debitæ observantiæ monumentum,
Literarij ocij testimonium,

Dicat & exhibet

1940.7429

Respondens:

METHODICARVM
DISPUTATIONVM XII.
DE JURE OBLIGATIONVM.

Respondente

HENRICO COSSTEDEN
Mindano.

THESIS I.

Vs suum cuique in rebus aut consistit ijs, quæ jam potestati nostræ subjectæ, alterius præstationem haud indigent: aut in ijs quæ cuique debentur, & proinde jure ab altero præstandæ. Priori parti explicatæ sequitur alteram subjiciamus. Deberi id probè dicitur, ad quod præstandum quis obligatus est, & debitor is, à quo obligatò res exigitur. Unde fit, ut cum de eo quod nobis debetur quaeritur, omnis ea quaestio ad obligationis jus & cognitionem referatur. *Cic. pro Quint. vide supr. disp. 2. th. 2. & 3.*

II.

Definitur obligatio juris vinculum, quo necessitate astringimur alicujus rei solvendæ, secundum civitatis nostræ jura. Quam licet obligationis definitionem, Imperator initio Instit de Obligat. ad obligationem propriam seu naturalem & civilem simul, & actionem inducentem restringat. Non incommodè etiam ad naturalem imò & civilem tantum eam protendimus. Quippe & naturalis suas obtinet præstationis commoditates, quibus cui naturaliter debetur suum assequitur, detentione scilicet & exceptione: & civilis tantum actionem jure efficacem introducit, quæ nisi exceptio opponatur valida est. *Init. instit. de obligat. argum. l. fidejussor. 16. § fidejussor, de fidejuss. l. cum amplius § 1. de reg. juris. l. quod pupillus. de conduct. indebiti. § præterea Instit. de excepti.*

A

Obli-

III.

Obligationum duo sunt genera; simplices quædam, quædam mixtæ. Simples aut naturales sunt aut civiles. Naturalis obligatio, est naturæ & juris gentium vinculum, quo ad dandum aliquid aut faciendum obstringimur, necessitate præstationis in sola æquitate subsistente. Fundamentum hujus obligationis æquitas est, eamque æqui & recti amans, licet civili actione nulla teneatur, præstabit. l. 95. § naturalis, de solut. l. cum amplius. § naturalis eod.

IV.

Inducitur obligatio naturalis, pactis nudis Jurisgentium, conditione personarum, causa pietatis & obsequij. Pactum nudum Jurisgentium obligationem naturalem inducere assatum textus ll. testantur: Præterquam enim quod Prætor servaturum se pacta, (quæ servari nisi obligationis causâ nequeunt) polliceatur: apprimè etiam in hanc sententiam Iureconsultus Vlp. usuris pacto promissas naturaliter deberi, nec repeti solutas posse affirmat: imò harum causâ pignus dari Imperatores Severus & Antoninus rescripserunt, quod ut accessio obligationis sine principali haud subsistet. Proinde verba l. 7. § sed cum nulla; de Pactis. pactum nudum obligationem non producere affirmantia, de vera interpretanda sunt obligatione scilicet actionem inducente, cum improprie ea quæ naturalis est, obligatio dicatur, l. si quod de cond. indeb. l. 7. § 7. de Pact. l. 5. § naturaliter de solut. l. 5. l. 22. C. de pign. l. 5. ff. de pign. l. fidejussor 16. § fidejussor de fidejuss.

V.

Illud præter naturam pacti obvenit, ut junctum in continenti bonæfidei aut stricti juris contractibus, actionem producat contractus ejus cui jungitur. Verum pactum ut servus exportaretur propter asperitatem & inhumanitatem etiam junctum contractui, actionem non parit. Convenit enim omnimodo favorabilia extendi, odiosa restringi. l. 7. § quin imo, de pact. l. 13. C. eod. l. 1. l. 2. de pact. in empt. & vend. l. 4. de lege commiss. l. Imperatores, de in diem addict. l. 4. § fin. de pact. l. lecta de reb. cred. l. 7. l. vinum l. non omnes. eod. l. 7. de serv. exportand.

VI.

Pactum hoc jurisgentium à pactione, notatione Logicæ non

non literarum numerum, sed argumenta rerum intuentem, dictum, est duorum plurimumve inter se, in idem placitum consensus qui causa vacat, & à contractu tum pacto legitimo Iurisque actionem producentibus rectè distinguitur: quippe haud incommodè pactum in nudum & non nudum dividitur, quorum illud rursus vel Iurisgentium est, vel legitimum; non nudum contractus appellatur. *l. 1. § 1. de pact. l. 1. § 7. eod. l. 3. de pollicitat.*

VII.

Ex conditione personæ naturalis inducitur obligatio, cum contractu inito ex persona debitoris veluti servi, pupilli locupletioris facti, filijfam. creditum mutuantis, actio denegatur; vel cum ipse creditor pro conditione sua debitorem convenire nequit, ut servus dominum, filiusfam. patrem, frater fratrem ejusdem patris potestati subiectum, dum in bonis quæ patri acquiruntur contrahant. *l. servi de oblig. & act. l. 127. de V. O. l. 1. in fin. de Novat. l. 1. l. 9. § ult. ad SC. Macedon. l. 64. de cond. indeb. § hi qui inst. de oblig. quæ ex delict. l. 38. l. ult. de condict. indeb. d. l. 38. in pr.*

VIII.

Pietatis causa obligationem inducit naturalem, qua parentibus filiam quam in potestate non habent dotare convenit; quippe mater errore ducta, dum obligatam se pro dote opinatur, filiam dotans conditionem indebiti non obtinet. & pater emancipatam æquitatis duntaxat ratione, cum dote viro locat. Obsequium naturaliter libertum ad operas patrono præstandas officiales naturaliter obstringit. *l. cum is § pen. de cond. indeb. l. 19. de ritu nupt. l. si non sortem § libertus de condict. indeb.*

IX.

Beneficia præstita accipientem nec naturaliter nec civiliter ad remunerandum obligant, licet enim nullum officium referendâ gratiâ magis necessarium Icti approbent, non tamen ceu obligationis initæ causâ exercendum: quippe cum inter beneficium conferentem, & eum cui confertur, non hoc, ut aliquid vice mutua præstetur, agatur; nec honestum sit viro bono datum beneficiû ac creditum repetere, ad gratum potius animum benè merentibus habendum, quam certam rem retribuendam beneficia accipientes obligari opinamur. *l. etsi lege de petit. hered. Seneca lib. 3. benef. vide Ciceronem lib. 1. Offic.* Obli-

X.

Obligatio naturalis licet nec Canonico nec Civili Iure actionem inducat, otiosa tamen non est, sed suos juris sortitur effectus, quorum quidam principales, quidam accessorij sunt. Principales duo, soluti retentio & compensatio. Retentione soluti id, quod naturaliter debitum solutum est, accipiens jure obtinet, conditione indebiti solvendi denegata. Compensatio etiam in his quæ natura debentur locum obtinet, & proinde naturaliter obligato debitorem suum actione pulsanti, æquè debiti pensatio opponitur. *l. naturales de oblig. & act. l. fidejussor § fidejussor de fidejuss. l. si pæne. l. si quod dominus de cond. indeb. l. etiam de compens.*

XI.

Accessorij naturalis effectus sunt, qui huic juncti vel civilem pariunt obligationem vel faciliorem modum debitum obtinendi. Quorum quatuor enumerantur. Constitutum, Pignus, Fidejussor, & Novatio. Debitum naturale, si quis constituat se solitum, valet constitutum & tenetur de pecunia constituta. Fidejussor naturali accedens obligationi etiam civiliter tenetur. Pignoris persecutionem & retentionem naturalis debiti causa dati creditor obtinet naturalis. Et si in novationem deductum est, naturaliter quod debebatur, civiliter deberi incipit. *l. 1. § penult. & ult. de pecun. constit. l. per retentionem, l. pignoris. C. de usur. l. de novat.*

XII.

Obligatio naturalis constituta, iisdem ferè solvitur modis, quibus civilem solvi inferius dicemus. Illud modo dissimile, quod quibus ex causis civilis per exceptionem duntaxat tollitur obligatio, iisdem intervenientibus naturalis statim expiret. Quippe pacto interposito, ne creditor peteret aut jurante debitore se non debere, civilis obligatio perdurat & exceptione pacti aut jurisjurandi debitor defenditur: aut eadem si interveniant in obligatione & debito naturali, ipso jure penitus tollitur obligatio. Nisi pactum contractui sit adjectum, quod per posterius itidem ope exceptionis infirmatur. *l. 95. § naturalis de solut. § præterea, § æquè inst. de except. d. l. 95. § naturalis de solut. l. nihil tam naturale de reg. Jur. l. 27. § 2. de pact.*

Civilis

XIII.

Civilis obligatio nuda est, quæ Iure Civili actionem quidem parit, sed eam quæ per exceptionem Iure Prætorio obfirmatur. Inducitur cum qui Iure naturali & Civili obligatus, paciscitur ne à se petatur, manet enim hoc casu vetus obligatio, ut quæ pacto convento non est sublata: sed adversus actionem parata est exceptio pacti conventi: qua non opposita jam ab initio in strictis judicijs actio procedit, & reus condemnatur. & si rursus nudo pacto debitor præstiturum se polliceatur, actionem consequitur, licet alias pactum actionem non producat. *S. præterea inst. de except. l. 17. § 2. de pact. l. 3. § 1. de pecun. const. (l. si quidem l. præscriptionem C. de except. l. si unus § pactus de Pact. l. pacta novissima C. eod.*

XIV.

Obligatio mixta seu civilis & naturalis simul, est juris vinculum, quo necessitate civili & naturali astringimur rei debitæ dissolvendæ, secundum civitatis nostræ jura. Quæ & civilis appellatur, generali scilicet denominatione, quo Ius Civile etiam Prætorium complectitur, & per *ἐνεργεια* absolute obligatio dicitur, dum proprie sit obligatus, à quo invito pecunia exigitur. *l. 1. de Novat. l. servi de oblig. l. jurisgent. § sed cum nullo, de pact. l. fidejussor. 16. § fidejussor de fidejuss.*

XV.

Obligationis mixtæ species duæ sunt: aut enim publica est aut privata. Publica qua subditi ad Reipublicæ conservationem obligati, ea quæ salutem hujus concernunt præstare tenentur. & oritur aut specialis promissi causâ, aut pietatis, qua omnes cives Reipublicæ obstricti dicuntur. Ex causâ promissi specialis oritur obligatio his, qui voventes, quid Reipublicæ aut Deo pollicentur. Vtrumque Respublica ceu debitum exigit: prius equidem jure suo, posterius administrationis, dum quæ Iuris Divini sunt rectè curat & tuetur. *l. 1. l. 2. de pollicitat. Cic. 1. offic.*

XVI.

Causâ pietatis cives in tributiones imperatas, ad sumptus necessarios Reipublicæ ferendos, tum operas præstare tenentur: quarum illæ in muneribus versantur patrimoniorum, hæ in honoribus

moribus & muneribus publicis impositis subeundis. *l. 2. de Iust. & Iure Cic. 1. Offic. Plin. Junior 1. Epist. 9.*

XVII.

Privata obligatio dicitur qua privati privatis obligantur, quam duplicem reperimus, principalem & accessoriam: Principalem rursus ex conditione ipsius obligatæ personæ, aut facto aliquo externo promanantem. Ex conditione personæ obligatio inter liberos & parentes, libertum in Patronum, qua illi & alimenta invicem sibi omni discrimine sexus sublato, & parentes filiæ quam in potestate tenent, tum liberi parentibus reverentiam ac honorem præstare tenentur: hic verò Patronum ejusque liberos tenuiores alere, ipsidemque obsequium exhibere obstringitur. *l. si quis à libertis § 1. de agnos. lib. l. 4. l. filia. C. de patr. potest. d. l. si quis à libertis § solent.*

XVIII.

Facta externa obligationem inducentia, duo sunt: alia legis, & hominis alia. Legis factum est auctoritas legum, qua sola, nec ullo alio interveniente negotio, ex pactis nudis legitimis obligatio & actio inducitur. Horum pactorum legitimorum olim plura extitisse suspicamur, jure nunc constitutionum tria reperimus. Constitutum, Contractus Emphyteuticus, & pactum donationis. De constituto seu constituta pecunia obligatio est Edicto Prætoris constituta, qua is, qui debitum nudo pacto se soluturum constituit, tenetur, & ad præstandum promissum compellitur: Cui hoc singulare, ut si per creditorem factum sit, quo minus quod constitutum est acciperet, debitor non teneatur. *l. legitima de pact. l. 1. § 1. de pecun. constit. l. 16. § 1. eod.*

XIX.

Contractus Emphyteuticus est, cum à domino ager datur alicui in perpetuum, ad longum tempus fruendus, certa pensione in singulos annos constitutâ, ea lege, ut quamdiu pensio solvetur, agrum auferre, nec ei qui accepit, nec his qui in locum ejus successerunt, liceat: qui solo consensu apud veteres initus, nec in proprium transiens nomen, nec causam aliquam aliam ad obligandum comparatam complectens, sola legis auctoritate obligationem inducit. Ex constitutione D. Leonis hoc

nis hoc additum, ut non aliter quam scriptura interveniente perficeretur. *S. aded inst. de locat. & cond. l. 1. C. de Iure Emphyt.*

X X.

Non omne pactum donationis habet propriam obligationem qua ex natura aliqua & potestate privatim huic conventioni attributa descenderet, sed id tantum quod praesens est, seu quo quis dicit se donare verbis in praesens conceptis. Quod si in futurum donatio concepta sit, pactum nudum Iuris Gentium est, nec civilem inducit obligationem. Semper enim in legibus nobis hoc tenendum, quicquid lege nova specialiter expressum non est, id veterum legum constitutionumque regulis relictum intelligi. *l. si quis argentum C. de donat. S. alia inst. eod. l. praecipimus C. de appellat.*

X X I.

Facta hominum principalem obligationem privatam inducentia, quatuor enumerantur. Contractus, quasi Contractus, Maleficium, quasi Maleficium. Contractus est conventio, causam, jure civili ad actionem inducendam comprobata, completens. Constat contractus duabus ex rebus: Conventione seu hominum interposito mutuo consensu, & causa jure approbata. *l. 1. S. conventionis de pact.*

X X I I.

Nullum contractum sine consensu & conventionem subsistere ex sententia Pedij Vlpianus *l. 1. de Pact.* refert. Proinde ij tantum qui consentire possunt contrahunt, & quaecunque consensui contraria sunt, in contractum incidentia, vitiant contractum, quarum quaedam externa sunt, quaedam ipsi conceptioni conceptionis inhaerentia. Prioris generis sunt error promittentis, extorta voluntas, & propositum contrahentium obligationi institutae contrarium.

X X I I I.

Error promittentis sive in re sit promissa, sive in persona cui promittitur, contractum impedit. Quod si in corpore rei contrahentes consentiant, sed errent duraxat in materia rei, veluti si in anulum certum consentiant, sed qui aureus putabatur cum esset aes inauratum, stipulatio hujus annuli valet, emptio & ven-

& venditio nulla est. l. 2. de jud. l. 9. de hered. inst. l. 83. § 1. l. 137. de
V. O. l. 22. cod. l. in venditionib. § 1. 2. de contrah. empt.

X X I V.

Voluntas promissoris extorta consensum non habet, cum
voluisse non creditur, cui excussa voluntas est. Exorquetur
voluntas aut dolo, aut vi aperta. Dolus machina est, qua quis
oppugnatur & velut victus cogitur id velle, quod nisi dolo victus
esset, noluisse. Hinc si deceptus quis ab adversario quid pro-
misit, contraxitve, placet eum non teneri, & si quidem dolus
contractui bonæfidei causam dederit, ipso jure nulla obligatio
efficitur, sin stricti juris conventionibus, obligatio subsistit qui-
dem sed adversus agentem doli competit exceptio. l. & eleganter
in pr. de dolo. l. 3. § ult. pro socio. l. dolo C. de inutil. stipul.

X X V.

Nec qui vi inductus ad contrahendum consensisse præsumi-
tur, similiterq; contractus bonæfidei, vi extorta initus ipso jure
nullus efficitur, stricti verò juris ope exceptionis impugnatur.
l. 1. quod metus causa. l. nihil consensui de R. I. l. item si. § penult. ff. quod
met. caus. arg. l. 7. in pr. de dolo.

X X V I.

Propositum contrahentium obligationi & conventioni con-
trarium consensum impedit, facitque contractum nullum cum
joci causa vel demonstrandi intellectus quid agitur. Hi sunt
contractus qui imaginarij dicuntur cum scilicet fides facti simu-
latur veritate non interveniente. l. 3. § ult. de O. & A. l. contractus
eod.

X X V I I.

Ipsi conceptioni obligationis inhærens & contraria consen-
sui est conditio adjuncta obligationibus, qua pendente aut defi-
ciente obligatio nulla est. Imo quædam conditiones contracti-
bus adjunctæ ipso jure statim irritum contractum reddunt: veluti
impossibiles & quæ in voluntatem ac arbitrium promittentis
conferuntur. l. cedere de V. S. § sub conditione inst. de V. O. § impossi-
bilis inst. de inutil. stip. l. impossibilis 7. de V. O. l. 46. in fin eod. l. sub
hac conditione 8. de O. & A.

X X V I I I.

Alterum ex quo contractus essentia constituitur, est causa &
nego-

negotium jure comprobatum, quod facit ut ex conventione sit obligatio, ex obligatione actio. Et negotium hoc cuilibet quidem contractui proprium est, verum in genere dividi potest, ut vel ipso jure contingat, in his quæ nudo consensu initæ conventiones, in aliud proprium contractus nomen transeunt; vel tunc cum ad conventionem, aut verba, literæ, aut jusjurandum, intervenerint. Prioris generis contractus sunt quatuor Emptio venditio. Locutio conductio. Mandatum. Societas. Posterioris quidam sunt quibus id agitur, ut re data traditave idem reddatur in specie, quidam quibus agitur ut pro eo quod datum factumvè est præstetur aliud, imò quidam quibus ut res sine spe retributionis præstetur agitur.

XXIX.

Emptio venditio ex l. 12. Tabularum interpretatione omnem equidem obligationem complectitur, verum Iure obligationis ad certam contractus speciem, à permutatione omnium contractuum antiquissima originem desumentem, rectè refertur: Ac definitur contractus Iuris Gentium solo consensu initus de re emptori tradenda, & pretio certo venditori in nummis dando. In quo qui rem tradere venditor, qui pretium dare debet emptor, & illius respectu emptio, hujus venditio perpetuè & constanti Ictorum auctoritate dicitur. l. 29. § 1. de statu lib. l. in pr. & fin. de contrah. emp. l. 2. de Oblig. & A& l. 1. de permut. § 1. Inst. de oblig. ex conf. § 1. de Emp. & vend. Corn. Tacitus de morib. German. Plin lib. 33. cap. 1.

XXX.

Nudo consensu Emptio & venditio perfici dicitur, dum ad hujus perfectionem non desideretur ulla rei præter consensum præsentia, ac simulatq; de re ac precio rei consensum fit, contractus introducatur. Nam cæteri contractus, quamvis mutuum etiam requirant consensum, præter tamen hujus interventum, verba, res aut literæ ad substantiam eorum adhibenda, quæ in emptione non desiderantur, nisi contrahentibus eam in scripturam redigi placuerit, aut res fungibilis, non per aversionem fuerit vendita. His enim modis non aliter perfecta censetur emptio, quam si scriptura fuerit absoluta, aut res vendita appensa

B

vel

vel adnumerata venditori § 1. *Inst. de Oblig. ex cons. l. 2. § 1 de Oblig. & act. § 1. Inst. de Empt. l. 35. § 5 de contrah. empt.*

X X X I.

Verfatur emptio & venditio in re & precio, tum illius tradendi, hujus dandi modo. Res quæ veneat non solum exprimi à venditore debet, sed & illa in emptionem deduci quæ hominum commerciis exempta non est, re quippe sacra, religiosa, vel quæ nusquam extat emptori scienti vendita, emptio nulla est, ignoranti verò actio de eo quod interest competit. Rei litigiosæ item feudi, Emphyteuseos, venditionem leges reprobant. *l. 4. seq. de Contr. empt. l. 42. § 1. Eod. tit. C. de litigios. c. un. de prohib. feudi alien. l. ult. C. de Jure Emphyt.*

X X X I I.

Cæterum non tantum res corporales verum & incorporales, ut actiones hereditates & servitutes in emtionem deducuntur. Quin etiam fructuum futurorum imò spei sive alex, ut captus piscium, avium, missilium est emptio, & prior in tantum valet, ut fructibus tenuioribus natis, ne quidem propter sterilitatem partis precij remissio emptori fiat: fructibus verò prorsus nullis editis, ceu deficiente conditione obligationis conditionalis, emptio nulla est. Spei emptio pura est & valet, quamvis res nulla capta sit, *l. 34. § 1. de contrah. empt. l. nec emptio 8. in pr. & § 1. de contrah. empt. l. si factum. de act. empti. L. 8. de peric. & commodo rei vend. d. l. nec emptio 8. § 1.*

X X X I I I.

Precium æquè ac res emptionis contractui necessario adhibendum, certumq; in pecunia numeratâ jam ab initio designandum, aut statuendum ita, ut certitudo ejus ex post facto haberi possit. Proinde valida est emptio, cujus pretium ad aliam quantitatem verbis non expressam, sed certo designatam loco, refertur, aut in alterius certæ personæ arbitrium confertur. Imo & in ipsius vel venditoris vel emptoris arbitrium collatum emptioni rectè adijcitur, quæ & utilis est, modo pretium dictum sit. Qualecunq; verò adjectum sit pretium, validum erit, dum modo totum contractum in donationem non transformet *l. 2. de contrah. Emp.*

Emp. § 1. Inst. hic l. 7. § fin. § 1. eod. §. item pretium Inst. eod. l. ult. C eod. l. 25. in pr. locati d. l. 7. in pr. l. 36. Eod.

XXXIV.

Modus rei tradendæ est, ut siquidem dominus sit venditor rei venditæ ejus dominium transferat ad emptorem, sin minus solum præstet, emptori rem traditam habere licere: Pretij dandi modus est, ut emptor pecuniam det, seu rem accipientis faciat. Vterq; suos sortitur effectus, & traditionis venditoris, quidam in re vendita versantur, quidam extra rem. In rei venditæ præstatione primum est, ut res, ceu jam contractus tempore erat, tradatur, damnumq; , culpa etiam levissima ante traditionem rei venditæ accedens, à venditore præstetur: nisi in accipienda re moram emptor fecerit, quo facto dolum tantum præstabit venditor: casum fortuitum verò non aliter quam cum expressè se in hoc obligavit. *In. de act. emp. l. 2. § 1. l. 3. l. si vendita. de peric. & commodo rei vend. l. 35. § si res de contr. Empt. l. illud de. peric. & eom. rei vend.*

XXXV.

Alter traditionis effectus est, ut non modo damnum ex post facto rei traditæ culpa accedens præstetur, sed & incommoda illa quæ jam ab initio rei venditæ adhærentia, venditor non indicavit. Quorum duo sunt, quædam usum impediencia, ut morbi & vitia rei venditæ; quædam salvo usu jus rei imminuentia, ut servitutes & tributa rei venditæ imposita. De prioribus cautum est Ædilitio Edicto, quo Ædiles antiquitus Agoranomi dicti, seu curatores rerum venalium, venditionem ob vitium rei, scienter vel ignoranter à venditore non expressum, aut rescindebant, aut quanti minoris supplementum dabant, aut actionem ejus quod interest. *l. 2. § 1. 2. de Ædilit. Edicto. Plato in Sexto de legib. Apulejus lib. 1. de Aureo Asino.*

XXXVI.

Rescindunt emptionem venditionem Ædiles actione ad reddibendum seu rescissoria concessa, qua emptor rem venditam, quam accepit, non deteriore opera sua aut servorum factam, unà cum accessionibus reddere tenetur. Venditor re vendita cum accessionibus recepta, pretium rei venditæ, unà cum acces-

fionibus, & quæcunq; ex conventionē accepit emptori restituere, & insuper omni eum obligatione, qua emptionis nomine obligatus erat, liberare compellitur: Spacio sex mensium utilium præscripto, quo uterq; de jure suo experiri, & in litem deducere actionem debet. *l. 1. de Ædit. Edict. l. 21. § pen. l. 23. § cum redhibetur. eod. l. 25. § ult. de Ædil. Edicto. l. 19. § ult. de Ædil. Edic. l. 1. de divers. & temp. præscrip.*

XXVII.

Supplementum quanti minoris tribuitur emptori, qui ob vitium seu morbum rem non redhibere, sed ita retinere, ne in pretio decipiatur constituit. Eodem enim Edicto hodie prospectum, ut intra annum agens utilem, quanto plus ignorans emit, à venditore ex pretio consequatur. Quod si venditor morbum aut vitium sciens reticuit, rem sanam expresse vel tacite affirmavit, rectè emptor ad id quod interest aget. *l. 19. § ult. l. Ædiles de Ædil. Edicto. l. 2. C. eod. l. 13. in pr. & § quod autem de Ædil. Edic. l. 6. § si vas de act. Empt.*

XXVIII.

Vitia ex hoc Edicto actionem redhibitoriam aut æstimatoriam inducentia, corporis non animi sunt: proinde servus venditus si levis sit, iracundus, contumax, jumentum pavidum aut calcitrosus, actio ex Edicto non competit, sed ex empto agitur, si sciens vitium animi venditor non indicaverit. In servo tamen quædam animi vitia expressè Edicto comprehensa sunt, quæ si in vendito reperiantur, actiones superiores inducunt. *l. 1. § penult. ult. in fine. l. 4. § idem Pomponius § in summa de Ædil. Edict. l. 1. § l. l. 31. § qui mancipia. l. 37. eod.*

XXIX.

Interdum evenit, ut venditor ob vitium rei venditæ non teneatur. Idq; contingit vel persona venditoris, scilicet cum fiscus quid vendidit, vel re venditâ, in venditionibus simplarijs, id est rerum contentibilium, & nec preciosarum. Vel causis externis, quarum tres à ICtis enumerantur. 1. Si venditor sciens morbum vitiumve rei, ejus admoneat emptorem, & palam indicet. 2. Vel ignorans vitium, & tamen metuens ne quid existat, nominatim sibi caveat ac paciscatur, ne morbi vicijve nomine, si quid

quid erit, teneatur. 3. Vel deniq; vitium ita sit evidens ut cognosci à quolibet possit. l. 1. § illud de Ædil. Edic. l. 37. in pr. § 1. de Eviç. d. l. 1. § 1. l. 14. § pen. Eod. d. l. 14. § ult. eod.

X L.

Tertius effectus hujus traditionis est, ut venditor rei venditæ possessionem ita tradat ne evincatur, seu ne jure judicicq; emptori auferatur: re quippe evicta, actio adversus venditorem ob evictionem emptori datur: Verum ut actio hæc competat duo requiruntur. 1. Ut res ablata sit judicio, id est sententia judicis pronuntiata, eam petitoris esse: nam si vi aliena sine judicio res ablata fuerit, ob evictionem actio cessat. l. u. de Eviç. l. 25. eod. l. si cum quæstio C. eod.

X L I.

Secundo requiritur ut auferatur petitoris Iure non culpa emptoris aut judicis injuria. Culpa emptoris actionem ex evictione rei venditæ competentem excludit, si litem contra se motam auctori suo aut heredi etiam scientibus non renunciaverit: Vel his absentibus aut defensionem defugientibus, ipse judicio non adsit: tum sciens rem alienam alterive obligatam emerit. Injuria Iudicis si res evicta fuerit eodem modo actio evictionis cessat. l. 8. l. 21. C. de Eviç. l. 55. § fin. ff. eod. l. emptor. l. 27. C. eod. l. 7. Communia utriusq; l. si per imprudentiam 51. ff. eod.

X L I I.

Actio ob evictionem non ad pretium duntaxat est recipiendum, sed in id quod interest emptoris, continens & rem venditam, & quæ inde nata quæsitivæ sunt, aut acquiri postea potuerunt: fundo tamen vendito & publicato hoc singulare est, ut teneatur tantum venditor ad creditum restituendum, non etiam in id quod interest. l. 70. de Eviç. l. 33. locati.

X L I I I.

Incommoda salvo usu rei venditæ jus imminuentia, servitutes sunt & tributa, quæ, cum scivit venditor servitutem aut tributum deberi, necapeitè certiore fecerit emptorem actionem inducunt ex empto; qua non ad rescindendam venditionem, sed in id quanti minoris emptor empturus esset, si de his factus esset certior, venditor tenetur. l. 1. § 1. l. 21. § 1. l. 39. l. 41. de act. emp. l. si sterilis § 1. eod.

X L I V.

Alter effectus traditionis venditoris præstationum est extra rem venditam partim in commodis rei venditæ, partim stipulationibus positarum. Commoda rei venditæ perfecta emptione ad emptorem pertinent; proinde si quid ante traditionem accesserit, totum hoc emptori acquiretur, cum naturali æquitati nihil sit tam conveniens, quam commoda sequi eum quem sequuntur incommoda. *S cum autem. Inst. de Empt. l. commoda de Reg. Jur.*

X L V.

Stipulationibus quoq; emptionibus adjectis, si quid promissum est præstabitur. Promittitur verò his plerumq; emptori, rem morbosam non esse, aut eam habere licere, & si habere emptori non liceat, duplam præstare. Quæ committuntur stipulationes, cum res vendita morbida inventa, aut evicta emptori fuerit: proindeq; ex his emptor adversus venditorem, ad pensandum quod promissum est, aget. Illud notandum stipulationes hæc, plerumq; nudis promissionum cautionibus perfici, nec satisfactionem requirere: Verum cum venditor re tradita pretium petat eo tempore, quo jam dominij quæstio emptori moveri cœperat, datis fidejussoribus satisfacere tenetur *l. u. § 2. de act. emp. l. 37. de Evict. l. 31. § quia assidua. de Edil. Edic. l. pen. § ult. de peric. & com. rei. vend.*

X L V I.

Pretium ab emptore diximus ita solvendum, ut nummos accipientis faciat: quare qui alienos solvens nummos, evictionem se præstiturum affirmat, non auditur, & venditori rem traditam donec suis emptor solvat nummis vindicare permittitur. Et hi effectus sunt dati pretij ac rei traditæ. Cæterum ipse contractus emptionis venditionis mutuam inducit obligationem, ex empto primam: alteram ex vendito. Obligatione ex empto, venditor ejusq; hæredes emptori, tum heredibus emptoris, emptionis pretium numerantibus, ad rem venditam ipsam, modo haberi possit, una cum accessionibus tradendam, sin minus, ad interesse præstandum, tenentur. *l. u. in pr. § 2. § 9. de act. emp. l. 1. Eod.*

Vetus

XLVII.

Vetus ac vulgaris hinc exorta quaestio est: num venditor qui facultatem rei venditæ tradendæ obtinet, præcisè ad eam tradendam teneatur? Communis Dd. opinio negativam tuetur opinionem, nec suffulturis destituta legum, eò magis quod ad facta præstanda indistinctè civem urgeri Romanum, libertatis inducat imminutionem, publicaq; inhibeatur Valerij Consulis constitutione. Verum contrariam nos, ut ll. magis consonam tuebimur sententiam, dumquæ facta citra corporis coërcitionē commodè præstari possunt, ab invitis etiam citra mutationem libertatis exigantur.

XLIX.

Nec tantum res ipsa præstari debet, verum etiam ejus fructus quos venditor à contractus tempore ex re vendita percepit, & siquidem per venditorem ipsum, quominus res traderetur steterit, omnem utilitatem habita ratione temporis, quo pluris res fuit solvet: modo & ipse emptor pretium integrè solverit, utpote cui primùm adimplere contractum convenit, quamdiu verò pretium non solvet res vendita quasi pignoris Iure à venditore retinetur l. 13. *de si fructibus* 10. § 18. *de Act. empt* l. 3. § ult. *Eod. d. l. 13. § 8. Eod. l. 22. de hercd. vel Act. vend.*

XLIX.

Ex vendito obligatio est, & ex obligatione actio qua venditor adversus emptorem ad præstandum pretium, usuras pretij, tum somptus & impensas in rem venditam factas experitur, modo & hic à sua parte contractum impleverit ac rem emptori tradiderit: Ex contractu enim ultrò citroq; obligatorio, tunc cum effectu agit actor, cum pro sua parte contractum impleverit. *d. l. 13. § 19. § 20. § 22. l. 38. § 1 de act. emp.*

L.

Atq; hæc Emptionis venditionis jura sunt ordinaria, ex mutuo contrahentium consensu introducta, præter consensum obtingit ac naturam emptionis, ut jam ab inito contractu resciliatur: idq; vel pœnitentia contrahentium vel beneficio. l. 2. *C. de rescin. vend.* Contrahentium pœnitentia emptionem venditionem re adhuc integra (id est cum nec tradita res, nec pretium numeratū fuerit) resolvit, cum uterq; emptor & venditor in contractus rescissionem

scissionem aperte consentit : alteri duntaxat consentienti , etiam arrhas quas dedit remittenti , dissentiente altero , ne rescripto quidem Principis abire ab emptione licet. l. 58. de pact. l. 80. de solut. l. 1. l. 2. C. quando licet ab empt. reced. l. si quam rem. 2. l. 5. § 1. de rescind. empt. & vend.

L I.

Beneficio l. 2. C. de rescin. vend. novissimè introducto ac veteribus ICtis incognito , venditori aut emptori ultra dimidiam partem veri pretij , ex tempore contractus æstimandi læso , succurritur , daturq; ut ad pretij suppletionem , aut rescissionem contractus , conditione agat lege , l. rem majoris 2. l. si voluntate C. de rescin. vend. arg. l. unica ff. de cond. ex lege.

L II.

Locum obtinet hoc beneficium , non solum in rebus immobilibus sed & mobilibus , etiam tum cum res vendita perijt , distinctione observata , ut siquidem culpa emptoris perempta sit , non huic , sed venditori læso supplementum detur pretij , sin casu perierit , tam emptori quam venditori læso conditio competat. Is qui beneficio huic renuncians paciscitur , se hoc non usurum , aut affirmans si plaris res valeat , id quod amplius est donaturum emptori , beneficij hujus actionem remittit : nisi minor nuda conventionem , absq; juramento renunciaverit , qui restitutus in integrum æquè beneficium opponet ; juramento interposito renuncians , ac postea restitutionem petens in integrum , non est audiendus. arg. l. si ex legati. l. si servum § sequitur. l. nemo rem § 1. de verb. oblig. l. pen. C. de pact. l. pactum ff. eod. l. queritur § pen. de Edil. Edict. l. regula de jur. & fact. ign. l. 1. & auth. sacramenta puberum C. si advers. vendit.

L III.

Illud Coronidis loco monendum , licet beneficium hoc de contractu emptionis venditionis , specialiter videatur conceptum , rectè tamen ad locationem produci , imò permutationem , divisionem , dationem in solutum , non itidem ad transactionem , aut adversus tertium possessorem. arg. § 1. Inst. de locat. & conduct. l. 1. & 2. eod. l. 1. de rer. permutat. l. 29. § pen. de Edil. Edict. l. 4. C. de evict. l. 15. de rejudic. l. fin. § fin. de contr. empt.

EPIGRAMMA

Ad Dominum Respondentem,
HENRICVM COSSTEDEN,
amicum haud vulgarem.

Quis renuit? Veras adfert industria laudes,
Inter *Æ*ximios nomina clara viros.
Præmia nam rigido Deus offert ipse labori,
Atq; hoc transacto, vult superesse decus.
Hæc igitur quicumq; cupis sudore parato:
En virtus veniet parta labore tibi.
Sic ergo pergas HENRICE inquirere, sanctæ
Præcipiant leges quid quoq; sacra Themis.
Namq; tibi veras feret hæc industria laudes,
Inter *Æ*ximios Nomina Clara viros.

M. Michael Grassovius
Hamburg. F.

M. W. G. G. G. G. G.
Hamburg, F.

XLVII.

Vetus ac vulgaris hinc exorta quaestio est: num facultatem rei venditæ tradendæ obtinet, præcisè ad dam teneatur? Communis Dd. opinio negativam nem, nec suffulturis destituta legum, eò magis præstanda indistinctè civem urgeri Romanum, libi imminutionem, publicaq; inhibeatur Valerij Cor tione. Verum contrariam nos, ut ll. magis confor sententiam, dumquæ facta citra corporis coërciti præstari possunt, ab invitis etiam citra mutatio exigantur.

XLIIIX.

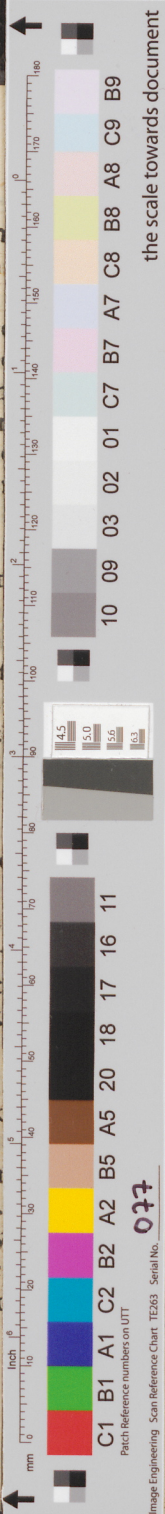
Nec tantum res ipsa præstari debet, verum etus quos venditor à contractus tempore ex re ven & siquidem per venditorem ipsum, quominus res terit, omnem utilitatem habita ratione temporis, fuit solvet: modo & ipse emptor pretium integrè te cui primùm adimplere contractum convenit, pretium non solvet res vendita quasi pignoris lu retinetur l. 13. & si fructibus 10. § 18. de Act. empt l. 3. § 8. Eod. l. 22. de hered. vel Act. vend.

XLIX.

Ex vendito obligatio est, & ex obligatione actor adversus emptorem ad præstandum pretium, tum somptus & impensas in rem venditam factas do & hic à sua parte contractum impleverit ac ren diderit: Ex contractu enim ultrò citroq; obligat effectum agit actor, cum pro sua parte contractu d. l. 13. § 19. § 20. § 22. l. 38. § 1 de act. emp.

L.

Atq; hæc Emptionis venditionis jura sunt or tuo contrahentium consensu introducta, præter tingit ac naturam emptionis, ut jam ab inito conti idq; vel pœnitentia contrahentium vel beneficio. vend. Contrahentium pœnitentia emptionem v adhuc integra (id est cum nec tradita res, nec pre fuerit) resolvit, cum uterq; emptor & venditor i

077

the scale towards document